Αν έπεσες, αδελφέ μου, από το ύψος του θεϊκού νόμου, μην απελπίζεσαι. Αγωνίσου να επιστρέψεις και ο Θεός θα σε στολίσει και θα σε στερεώσει με τις αρετές του. (Άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 17 Δεκεμβρίου, 2017

Από το βιβλίο «ΝΕΑ ΚΛΙΜΑΞ»: Ερμηνεία του τετάρτου Αναβαθμού του Α΄ ήχου:
Ἀντίφωνον Β΄
«Εἰς τὰ ὄρη τῶν σῶν, ὑψώσας με νόμων, ἀρεταῖς ἐκλάμπρυνον, ὁ Θεός, ἵνα ὑμνῶ σε».

Ο μεν Θεοπάτωρ **Δαβίδ** έτσι άρχισε τον β΄ Ψαλμό των Αναβαθμών: «*Ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου εἰς τὰ ὄρη, ὅθεν ἥξει ἡ βοήθειά μου*» (Ψαλμ. 120, 1), εννοώντας όρη τους **ουρανούς**, επειδή είναι ψηλοί και στέκονται πάνω απ` αυτόν τον κόσμο, όπως λένε ο Χρυσόστομος και ο Ευθύμιος. Διότι οι Ιουδαίοι, που ήταν αιχμάλωτοι στην Βαβυλώνα, από τους ουρανούς έλπιζαν να έλθει η βοήθεια του Κυρίου και να τους οδηγήσει στην πατρίδα τους, την Ιερουσαλήμ. Ο δε **Θεόδωρος ο Στουδίτης**, ο μελουργός των Αναβαθμών αυτών, ως όρη εννοεί τους **νόμους** και τα προστάγματα του Θεού, επειδή, όπως τα ψηλά βουνά στέκονται ψηλότερα από τη χαμηλή γη και από όλα τα γήινα, έτσι και οι νόμοι και οι προσταγές του Θεού είναι ψηλότερα από κάθε γήινο νόημα και μας ανεβάζουν στα ύψη της πρακτικής και της θεωρητικής αρετής, με την προϋπόθεση ότι όλοι μας και ολοκληρωτικά είμαστε προσηλωμένοι σ` αυτές και τις εργαζόμαστε με προθυμία(1).

Και με άλλα λόγια δε, θα μπορούσαμε να πούμε πως οι νόμοι και οι εντολές του Θεού μοιάζουν με έναν μεγάλο **φάρο**, ο οποίος ανάβει πάνω σε ψηλό μέρος, για να οδηγεί στο λιμάνι αυτούς που ταξιδεύουν στη θάλασσα. Γι `αυτό είπε ο Προφητάναξ **Δαβίδ**: «*Φωτοβόλος λύχνος στην πορεία της ζωής μου είναι ο Νόμος σου. Φως πλούσιο στους δρόμους μου*». (Ψαλμ. 118, 105) και πάλι: «*οι εντολές του Κυρίου σκορπίζουν μέχρι των πλέον μακρινών περάτων άπλετο το φως και φωτίζουν τους οφθαλμούς των ανθρώπων*» (Ψαλμ. 18,9). Και ο **Ησαΐας** έλεγε: «*διότι γνωρίζω, ότι φως είναι τα προστάγματά σου για τους ανθρώπους της γης*» (Ησ. 26, 9). **Ποιος δε υψώνεται στα όρη των νόμων και των εντολών του Θεού; Όποιος, όχι μόνο τους μελετά θεωρητικά, εξετάζοντάς τους και περιεργαζόμενος τους θαυμαστούς λόγους και τις αιτίες κάθε εντολής, αλλά τις κάνει πράξεις και έργα στη ζωή του**, όσο είναι δυνατό, άλλοτε μεν φωνάζοντας με τον **Δαβίδ**:

«*Στη μελέτη των εντολών σου θα επιδοθώ με χαρά και θα καταβάλλω κάθε προσπάθεια να κατανοήσω τους δρόμους σου*» (Ψαλμ. 118,15), άλλοτε δε: «*Με ιερό πόθο σήκωσα τα χέρια μου προς τις εντολές σου, τις οποίες αγάπησα πάρα πολύ*» (Ψαλμ.118, 48). **Ποιος υψώνεται στα όρη των εντολών του Θεού; Όποιος απορροφηθεί κατά τον νου και την καρδιά από την αγάπη και την θεωρία αυτών**, όπως λέει ο ερμηνευτής των Αναβαθμών Κάλλιστος. Διότι, κατά φυσική συνέπεια, **όποιο πράγμα σκέφτεται ο άνθρωπος, συχνά και με πόθο καρδιακό, προς εκείνο έχει στραμμένο και τον εαυτό του** ` έπειτα, σιγά σιγά, αφού του γίνει συνήθεια εκείνο το πράγμα, μεταβάλλεται σε μέρος της φύσης του η κλίση αυτή και η αγάπη, και γίνεται πραγματικά ίδιος με εκείνο το πράγμα που αγαπά.

Τι γίνεται δε μετά απ` αυτήν την ύψωση;** Άκουσε. Όπως ακριβώς εκείνος που θα ανεβεί επάνω σε ένα ψηλό βουνό, φωτίζεται πρώτος απ` όλους τους άλλους από τις ακτίνες του ηλίου, διότι ο ήλιος προβάλλει πρώτα το φως του στα ψηλά βουνά, έτσι και όποιος ανέβει στα ψηλά βουνά των εντολών, αυτός φωτίζεται πρώτος από το φως και τις ακτίνες του υπερουσίου Ηλίου Χριστού, ο οποίος μας έδωσε και τις εντολές. Γι` αυτό και ο μελωδός επιστρέφοντας εδώ, λέει, ότι συ Θεάνθρωπε Ιησού Χριστέ, «*αφού με υψώσεις*» (2), δηλαδή, αφού με ανεβάσεις με τη χάρη σου και τη βοήθειά σου επάνω στα όρη των εντολών σου, εκλάμπρυνέ με, δηλαδή, φώτισέ με πολύ (διότι εδώ η πρόθεση -εκ- σημαίνει υπερβολή) με τις αρετές σου, που είναι πηγές φωτός και θεότητας, οι οποίες είναι σαν ακτίνες που προέρχονται από σένα το λαμπρό Ήλιο της δικαιοσύνης, όπως είπε ο **Μαλαχίας: «*Για σας, οι οποίοι ευλαβείσθε το όνομά μου, θα ανατείλει ο ήλιος της δικαιοσύνης*». (Μαλ. 4, 2). Ονομάζει δε δικαιοσύνη ο Προφήτης κάθε αρετή. Γι` αυτό είπε ο θεοφόρος **Μάξιμος**: «*Κάθε αρετή δεν έχει αρχή και δεν υπάρχει από αυτήν τίποτε παλιότερο στο χρόνο, καθώς έχει τον μοναδικό Θεό γεννήτορα, ο οποίος είναι άναρχος και ατελεύτητος*». (κεφ. μη΄ της α΄εκατοντάδος των θεολογ.). Και πάλι: «*Όλα τα ενάρετα και αυτή η ίδια η αρετή, είναι προφανώς έργα του Θεού».* (αυτόθι κεφ. ν΄) και ο **θεολόγος Γρηγόριος** είπε στο **εγκώμιο για τον Αθανάσιο**: «*Αν επαινέσω την αρετή, θα επαινέσω τον Θεό, αφού από αυτόν δίδεται η αρετή στους ανθρώπους και το να ανεβαίνουμε προς αυτόν ή να απομακρυνόμαστε απ` αυτόν με τη βοήθεια της οικείας γινομένης σε εμάς ελλάμψεως*». Είπε δε και ο **Ιωάννης της Κλίμακος**: «*Όλα τα πράγματα έλαβαν από τον Δημιουργό τάξη και αρχή, μερικά δε και τέλος, το τέλος όμως της αρετής είναι χωρίς τέλος (τέλος ατελεύτητο)*» (λόγ. κστ΄). Και ο **Χρυσόστομος** λέει ότι **η αρετή είναι ανώτερη και από αυτά τα θαύματα** : «*Αν βέβαια όλοι μας ζούσαμε όπως έπρεπε, θα μας θαύμαζαν τα παιδιά των ειδωλολατρών περισσότερο από εκείνους που θαυματουργούν. Διότι, τα μεν θαύματα πολλές φορές είναι και δημιουργήματα της φαντασίας και κάποιας άλλης πονηρής υποψίας, αν και τα δικά μας θαύματα δεν είναι τέτοιου είδους, ενώ ο καθαρός βίος δεν είναι δυνατόν να δεχτεί καμιά παρόμοια επίδραση, αλλά η απόκτηση της αρετής, κλείνει τα στόματα όλων. Ας φροντίσουμε λοιπόν γι` αυτήν` διότι είναι πολύ*

μεγάλος ο πλούτος της και το θαύμα πολύ μεγάλο. Αυτή παρέχει την πραγματική ελευθερία και όταν οι άνθρωποι είναι δούλοι, τους κάνει να φαίνονται σπουδαιότεροι από τους ελεύθερους, πράγμα που είναι πολύ ανώτερο από του να τους δώσει την ελευθερία. Δεν κάνει τον φτωχό πλούσιο, αλλά, ενώ εξακολουθεί να είναι φτωχός, τον κάνει να φαίνεται πιο πλούσιος από τον πλούσιο. Αν όμως θέλεις να κάνεις και θαύματα, απαλλάξου από τις αμαρτίες σου και τότε θα πετύχεις τα πάντα. Καθόσον, αγαπητέ μου, η αμαρτία είναι πολύ μεγάλος δαίμονας και, αν κατορθώσεις να την εκριζώσεις, πέτυχες τότε πολύ πιο μεγάλο κατόρθωμα από αυτούς που εκδιώκουν αμέτρητο πλήθος δαιμόνων». Άκου και τον **Παύλο**, που γράφει για την αρετή και **την κατατάσσει πριν από τα θαύματα**: «*Δείξτε ζήλο, λέει, για τα ανώτερα χαρίσματα και θα σας δείξω μια ακόμη πιο σπουδαία οδό*». (ομιλ. εις το κατά Ματθ. λόγ. λγ΄).

Αυτός λοιπόν που υψώνεται νοερά στα όρη των νόμων και των εντολών του Θεού, αυτός φωτίζεται από εκεί με τις θείες φωτοχυσίες, κατά τον ερμηνευτή **Κάλλιστο** και έτσι, αρχίζοντας πρώτα από το **φόβο του Θεού, ο οποίος είναι αρχή σοφίας** κατά τον **Δαβίδ** και **αρχή αρετής** κατά τον **άγιο Ισαάκ** (λόγ. α΄), σπουδάζει να φυλάξει όλες τις εντολές και αγωνίζεται να αποκτήσει όλη την χρυσή σειρά των αρετών, δηλαδή, την κάθαρση του σώματος και της ψυχής, την απάθεια, την ταπείνωση, την αγάπη προς τον Θεό και τον πλησίον. Και έτσι, επιμένοντας σχολαστικά σ` αυτά, ανεβαίνει στο Θεό, με τον τρόπο που ανεβαίνουν οι αγαθές ψυχές και αφού βρεθεί κοντά σ` αυτό το θείο φως, φωτίζεται και καταλάμπει απ` αυτό. Βλέπει τον Θεό, όσο είναι δυνατόν να τον δει και τον βλέπει και ο Θεός. Γίνεται λοιπόν μέτοχος του άκρως ποθουμένου, ικανοποιεί τον πόθο και τον θείο έρωτά του και γίνεται ένας άγγελος. Συνυπάρχει ο νους με τον Νου, ο κτιστός με τον Άκτιστο και ο πεπερασμένος με τον Άπειρο. Και κατ` αυτόν τον τρόπο διατηρεί ατελείωτο και αεικίνητο στην καρδιά του τον πόθο και τον έρωτα αυτόν προς τον Θεό. Γι` αυτό είπε ο **θεολόγος Γρηγόριος**: «*όπου υπάρχει φόβος Θεού, εκεί υπάρχει και τήρηση των εντολών. Όπου δε υπάρχει τήρηση των εντολών, εκεί υπάρχει κάθαρση της σάρκας από το νέφος, το οποίο σκεπάζει την ψυχή και δεν την αφήνει να δει καθαρά την θεία ακτίνα. Όπου δε υπάρχει κάθαρση, εκεί υπάρχει έλλαμψη. Είναι δε η έλλαμψη ολοκλήρωση του πόθου της μετοχής στα ποθούμενα μέγιστα, δηλαδή, των τριών υποστάσεων (της Αγίας Τριάδος) ή του μεγίστου, δηλαδή, της μιας φύσεως των τριών ή υπέρ το μέγα, δηλαδή, επειδή η θεότητα είναι πάνω από κάθε μέγεθος και ποσότητα*». (λόγος εις τα Φώτα).

Παρακαλεί δε ο μελωδός τον Θεό να τον στολίσει με τις αρετές. Διότι οι αρετές είναι από τη φύση τους λαμπρές και φωτεινές και στη συνέχεια λαμπρύνουν και φωτίζουν τους ενάρετους. Αυτό δε συμβαίνει, διότι από τη μια, όπως είπαμε, οι αρετές είναι ακτίνες και αποτέλεσμα του πρώτου φωτός και του υπερουσίου Ηλίου, από την άλλη δε και διότι, αν οι αμαρτίες είναι ζοφώδεις και σκοτεινές, ως γεννήματα του σκοτεινού διαβόλου, είναι επόμενο ότι οι αρετές, ως αντίθετες των αμαρτιών, να

είναι φωτεινές και λαμπρές. Αυτά τα δυο δε, τα μαρτυρεί ο **Χρυσόστομος**, λέγοντας, για μεν την **αμαρτία** τα παρακάτω: «*Ας καθαρίσουμε την ψυχή από τα πάθη. Διότι, η αμαρτία είναι σκοτάδι και μάλιστα σκοτάδι βαθύ και αποδεικνύεται αυτό από το ό,τι, χωρίς να το καταλάβουμε και ασυνειδήτως, την διαπράττουμε. Διότι, κάθε ένας που αμετανόητα πράττει έργα κακά και διεστραμμένα, αντιπαθεί και αποστρέφεται το φως και δεν έρχεται στο φως*». (Ιωάν. 3, 20) Και «*Διότι όσα από τους ασεβείς και αμαρτωλούς γίνονται κρυφά και στο σκότος, είναι αισχρό και να τα αναφέρει κανένας*». (Εφ. 5, 12) *Και όπως μέσα στο σκοτάδι δεν μπορεί κανείς να ξεχωρίσει τον φίλο ή τον εχθρό του, αλλά αγνοεί όλες τις φυσικές ιδιότητες των πραγμάτων, έτσι και στην αμαρτία*». (ομιλ. ε΄εις τον Ιωάννην). Για δε την αρετή, ερμηνεύοντας το «*οὕτω λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν*» (Ματθ. 5, 16), «*δηλαδή, ας είναι πολλή η αρετή, πλούσια ας είναι η φωτιά και το ανέκφραστο φως. Διότι, όταν είναι τόση πολλή η αρετή, είναι αδύνατο να διαφύγει της προσοχής, ακόμη και αν αυτός που την κατέχει την αποκρύπτει με μύριους τρόπους*». (ομιλ. ιε΄εις τον Ματθαίον).

Σε μερικά δε αντίγραφα των Αναβαθμών βρίσκεται γραμμένο: «*εις τα όρη των σων νόμων*» και γράφεται «*ελλάμπρυνον*», όχι «*εκλάμπρυνον*». Αλλά αυτά κι έτσι να γράφονται, δεν είναι ασύμφωνα με το νόημα του μελωδού. Διότι, ο Χριστός είναι αληθινός ποιμένας και πρόβατό του είναι ο χριστιανός, αυτός που πρόθυμα μαθήτευσε κοντά του. Γι` αυτό λέγεται νομή Χριστού η γνήσια των εντολών και των αρετών τροφή της ψυχής, σύμφωνα με το «*οὐκ ἐπ᾽ ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ᾽ ἐπὶ παντὶ ῥήματι τῷ ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος Θεοῦ*» (Δευτ. 8, 3). «*Ελλάμπρυνον*» δε, θέλει να πει, λάμπρυνέ με μέσα στην ψυχή και στην καρδιά, καθώς η πρόθεση –εν- φανερώνει το μέσα. Βέβαια, δεν γίνεται από τον Θεό η έλλαμψη εξωτερική, αλλά στο εσωτερικό της καρδιάς. Όταν δε πλημμυρίσει η καρδιά, τότε υπερχειλίζει και έξω στο πρόσωπο, όπως έγινε με τον πρωτομάρτυρα Στέφανο. Εξ αυτού είπε ο ερμηνευτής των Αναβαθμών **Κάλλιστος**: «*έλλαμψη δε, θα μπορούσαμε να πούμε πως είναι ο μυστικός και με ταχύτητα αστραπής πνευματικός φωτισμός του νου, και η οποία γίνεται με τη βοήθεια της απόκτησης των αρετών*». Λέει δε και ο **Ιωάννης της Κλίμακος**: «*Όταν λοιπόν ολόκληρος ο άνθρωπος συγχωνευτεί κατά κάποιον τρόπο με την αγάπη του Θεού, τότε και εξωτερικά στο σώμα του, σαν σε καθρέπτη δείχνει την εσωτερική λαμπρότητα της ψυχής του. Κατ` αυτόν τον τρόπο δοξάστηκε και εκείνος ο θεόπτης Μωυσής*». (λόγος λ΄). Αλλά πάλι ο ίδιος, ο **Ιωάννης της Κλίμακος**, λέει τα εξής: «*Η άβυσσος του πένθους αντικρίζει την (εκ μέρους του Θεού) παράκληση. Και η καθαρότητα της καρδιάς δέχεται τη θεία έλλαμψη. Έλλαμψη σημαίνει, απερίγραπτη ενέργεια, η οποία κατανοείται χωρίς να κατανοείται και βλέπεται χωρίς να βλέπεται*» (λόγος ζ΄περί πένθους). Και πάλι: «*Η αγάπη χορηγεί τη χάρη της προφητείας, η αγάπη παρέχει τη δύναμη της θαυματουργίας, η αγάπη είναι η άβυσσος της θείας ελλάμψεως, η αγάπη είναι η πηγή της θεϊκής φωτιάς – όσο περισσότερη φωτιά αναβλύζει, τόσο περισσότερο κατακαίει εκείνο που διψάει. Η αγάπη είναι η στάση και η εδραίωση των Αγγέλων, η προκοπή των ανθρώπων. Ανάγγειλέ μας, εσύ, η ωραία ανάμεσα στις αρετές, πού βόσκεις τα*

πρόβατά σου; Πού κατασκηνώνεις το μεσημέρι; Φώτισέ μας, πότισέ μας, οδήγησέ μας, χειραγώγησέ μας, επειδή επιθυμούμε να ανεβούμε κοντά σου» (λόγ. λ΄).

Δες δε, αδελφέ, ότι αφού ο μελωδός είπε πρώτα νόμους, που σημαίνει το ίδιο με τις εντολές, ύστερα λέει αρετές. Διότι, **από τους νόμους και τις εντολές γεννιούνται οι αρετές**. Γι` αυτό είπε ο **άγιος Μάρκος ο ασκητής**: «***Άλλο είναι η εφαρμογή της εντολής και άλλο η αρετή, έστω και αν παίρνουν η μια από την άλλη την αφορμή για τις αγαθές πράξεις. Πράξη της εντολής λέγεται, το να κάνεις το διατεταγμένο, αρετή δε, το να απολαμβάνεις πραγματικά αυτό που κάνεις***». (κεφ. 193, 194, περί νόμου πνευματικού).

Ποιο δε ωφέλιμο νόημα μπορείς να κερδίσεις εσύ, αγαπητέ, από τον Αναβαθμό αυτό; Άκουσε. Είπαμε πιο πάνω ότι ο νόμος και οι εντολές του Θεού είναι κατά φύση ψηλές και μετέωρες, όχι μόνο γιατί δόθηκαν από τον ύψιστο Θεό, αλλά και διότι διδάσκουν τα θεία και υψηλά πράγματα, και καθιστούν υψηλά πνευματικούς, αυτούς που τις εργάζονται(3). Λοιπόν, για να γίνει φανερό το πνευματικό τους ύψος, δόθηκαν στους ανθρώπους σε μέρη και όρη ψηλά. Έτσι, ο πρώτος και άγραφος νόμος που δόθηκε στον Αδάμ, δόθηκε μέσα στον Παράδεισο, ο οποίος ήταν ψηλότερος από όλα τα βουνά της γης, όπως λέει γι` αυτό ο **Ιωάννης ο Δαμασκηνός**: «*Στην Ανατολή βρίσκεται, ψηλότερα από κάθε σημείο της γης (δηλ. ο Παράδεισος)* (βιβλ. Β΄ κεφ. κη΄). Έτσι ο γραπτός νόμος δόθηκε στο ψηλό όρος του Σινά. Έτσι και ο νόμος της χάριτος δόθηκε από το όρος Σιών, όπως λέει ο **Ησαΐας**: «*ἐκ Σιὼν ἐξελεύσεται νόμος*» (Ησ. 2, 3). Ομοίως και ο **Μιχαίας**: «*ἐκ Σιὼν ἐξελεύσεται νόμος*» (Μιχ. 4, 2). Αλλά και ο **Ευαγγελιστής Ματθαίος** διηγείται ότι ο Κύριος επάνω από το όρος εκφώνησε τους Μακαρισμούς και τις περισσότερες από τις εντολές του: «*Ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ ἐδίδασκεν αὐτοὺς*» (Ματθ. 5, 1).

Επειδή λοιπόν ο Αδάμ παρέβη τον πρώτο και άγραφο νόμο του Θεού και έπεσε από το ύψος κάτω στη γη και στα γήινα, γι` αυτό ο Θεός σπλαχνίστηκε το γένος των ανθρώπων και του έδωσε τον **γραπτό νόμο**, για να το βοηθήσει να ανεβεί πάλι στο ύψος εκείνο, από το οποίο έπεσε. Φανερώνοντας αυτό το νόημα ο **Ησαΐας** έλεγε: «*νόμον γὰρ εἰς βοήθειαν ἔδωκεν*» (Ησ. 8,20). Επειδή δε, ούτε με τον γραπτό νόμο μπόρεσε ο άνθρωπος να βοηθηθεί, για να αρθεί στο ύψος του θείου νόμου, ο Θεός του έδωσε και τον **νόμο της χάριτος** και έτσι τον ανέβασε στο ύψος από το οποίο κατρακύλισε.

Τώρα και συ αδελφέ, αν έπεσες από το όρος, δηλαδή από το ύψος του θεϊκού νόμου και έκανες παράβαση στις εντολές του Θεού, μην απελπίζεσαι για τη σωτηρία σου και μην αφήνεσαι ολοκληρωτικά έκθετος στα πάθη και στα γήινα. Όχι! Αλλά πες στον εαυτό σου εκείνο που είπε ο Ιερεμίας: «*Μήπως εκείνος που πέφτει, δεν σηκώνεται; Μήπως εκείνος ο*

οποίος χάνει το δρόμο του και παραπλανάται, δεν προσπαθεί να επιστρέψει στο δρόμο του;» **(Ιερ. 8, 4). Και θέλει να πει πως ναι, σηκώνεται και επιστρέφει. Λοιπόν, ας αγωνιστώ κι εγώ, για να ανεβώ ξανά στο όρος του θείου νόμου από τον οποίον έπεσα. Ας μιμηθώ κι εγώ τους Ιουδαίους, οι οποίοι, μολονότι σκλαβώθηκαν στην Βαβυλώνα, όμως με τη θλίψη που ένιωσαν, σήκωσαν τα μάτια τους στον ουρανό και από εκεί τους ήρθε βοήθεια και έτσι γύρισαν πάλι στη Ιερουσαλήμ, την πατρίδα τους και αυτό ακριβώς συγκεφαλαιώνει ο δεύτερος αυτός Αναβαθμός.**

Γι` αυτό είπε ο **Χρυσορρήμονας**: «*Αν οι πνευματικά παχείς και προσκολλημένοι στη γη Ιουδαίοι έγιναν τόσο σπουδαίοι και έβλεπαν προς τον ουρανό, εξαιτίας της αιχμαλωσίας και της ταλαιπωρίας τους, δεν θα μας διορθώσει πολύ περισσότερο εμάς η θλίψη;* Ερμηνεύει δε και ο όσιος **Νικήτας ο Στηθάτος**: «*Αυτήν την φωνή την στέλνει ψηλά*, δηλαδή το, «*Ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου εἰς τὰ ὄρη*», *αυτός που μόλις τώρα ανεβαίνει από την αιχμαλωσία των Βαβυλωνίων παθών και δαιμόνων προς την νοητή πόλη της απαθείας, την Ιερουσαλήμ, δηλαδή, ο κάθε πιστός από εμάς. Όρη δε είναι οι ψηλές εντολές του Θεού. Αυτός ο πιστός, λοιπόν, σηκώνει τα μάτια του και τα χέρια του στα ψηλά όρη των εντολών του Θεού και στην εργασία τους. Από εκεί δε έρχεται προς αυτόν κάθε βοήθεια κατά των δαιμόνων και των παθών, ως στήριγμα στην αδυναμία του*». Έτσι, λοιπόν, αγαπητέ, **ανεβαίνοντας στα όρη των θείων νόμων και φωτιζόμενος με τις αρετές, θα συνεχίσεις να υμνείς πάντοτε τον Θεό, ο οποίος σε ύψωσε και σε φώτισε**, ψέλνοντας και ευχαριστώντας τον Κύριο μαζί με τον Δαβίδ: «*ᾄσω τῷ Κυρίῳ ἐν τῇ ζωῇ μου, ψαλῶ τῷ Θεῷ μου ἕως ὑπάρχω*» (Ψαλμ. 103,33).

---

(1) Έχε υπόψη ότι, κατά τον μέγιστο ονομαζόμενο **Μάξιμο**: «είναι ανάγκη, τις μεν εντολές του νόμου να τις φυλάσσουμε και σωματικώς και πνευματικώς, τις δε πνευματικώς μόνο. Όπως, το ου μοιχεύσεις, ου φονεύσεις, ου κλέψεις και τα παρόμοια και πνευματικώς και σωματικώς πρέπει να τις φυλάσσουμε. Και πνευματικώς μεν, με τρεις τρόπους (ίσως κατά προσβολή, πάλη και συγκατάθεση ή κατά το λογιστικό, το θυμικό και επιθυμητικό). Το δε της περιτομής και το να φυλάσσεις το Σάββατο και να σφάξεις το αρνί και να φας άζυμα με πικρά χόρτα και τα παρόμοια, μόνο πνευματικά.

(2) Έτσι γράφεται στους χειρόγραφους Αναβαθμούς, στα δε ήδη τυπωμένα, γράφεται «ύψωσάς με», σωστότερο όμως είναι το πρώτο.

(3) Και πώς δεν είναι πνευματικά ψηλά αυτοί που εργάζονται τις εντολές του Θεού; Διότι, όποιος δεχτεί την εντολή και την εφαρμόσει, πήρε μέσα του την Αγία Τριάδα. Θέλεις να το βεβαιωθείς; Άκουσε τον θεηγόρο **Μάξιμο**, που το λέει αυτό: «*Ο Θεός και Λόγος του Θεού και Πατέρα βρίσκεται μυστικά μέσα σε κάθε μια από τις εντολές του. Ο Θεός και Πατέρας είναι όλος αχώριστος σε όλο το Λόγο του εκ φύσεως. Εκείνος λοιπόν που δέχεται μια θεία εντολή και την πράττει, δέχεται το Λόγο του Θεού, που υπάρχει μέσα σ` αυτήν. Εκείνος που δέχτηκε το Λόγο διά μέσου των εντολών, διά μέσου Αυτού δέχτηκε και [τον Πατέρα που υπάρχει εκ φύσεως μέσα σ` Αυτόν, όπως επίσης και] το Πνεύμα, που εκ φύσεως υπάρχει μέσα σ` Αυτόν*. Γιατί λέει: «*Σας λέω αλήθεια, όποιος δέχεται αυτόν που θα στείλω, δέχεται εμένα και όποιος δέχεται εμένα, δέχεται αυτόν που μ` έχει στείλει*» (Ιω. 13, 20). ***Εκείνος λοιπόν που έλαβε εντολή και την τήρησε, έλαβε και έχει μυστικά την Αγία Τριάδα***». (κεφ. οα΄της β΄εκατοντάδ. Των θεολογικών).

(Απόδοση στην Νεοελληνική, Σάββας Ηλιάδης, Δάσκαλος, Κιλκίς, 15-12-2017)